

DET USYNLIGE FORBLIVER USYNLIGT

Af Karen Ellen Spannow

Henrik Dahl
Den Usynlige Verden
2008, 321 sider, Gyldendal.

Henrik Dahl har fat i en lang og interessant ende, når han lægger ud med at påpege, at vores fælles Danmarksbillede i den grad mangler forbindelse med virkeligheden. Beskrivelsen af det Danmark vi gerne vil besidde og præsentere for andre er i betænkelig grad rensset for supermarkedskøer, kolde morgener på forblæste perroner, søvnige unger bag på cyklerne, parcelhusnormalisme og refererer aldrig til irritationerne over at skulle dele alting - fra motorveje til byfester - i et samfund, hvor de færreste har for lidt. Dahl har med andre ord fat i det forhold, at vi ikke rigtig observerer eller værdsætter hverdagen, og derfor kan være fremmede overfor det ellers kendte, der omgiver os. Efter Dahls mening mangler vi at metabehandle vores dagligdag. Denne metabehandling eller erfaringsudveksling kræver imidlertid, mener han, at kunstnere af alle typer medvirker til beskrivelsen og synliggørelsen af den nutidige kultur. Kun på den måde kan vor uklare viden om vor kultur og muligvis helt forfejlede opfattelse af vores liv blive afløst af oplysning, indsigt og handlekraft.

Det Danmark, der nu er opslugt i postmodernismens uendelige forstæder og nærmest druknet i projekt familie, projekt fritid eller projekt karriere skal beskrives kunstnerisk på samme måde som bondesamfundet, så en efterfølgende metabehandling kan give den usynlige virkelighed mere status og bedre omdømme.

Som bogen skrider frem vokser ens skepsis. Den er rimeligt underholdende, men projektet med at komme tættere på de nutidige forhold bliver ikke tilfredsstillende indfriet. Det kunne have været spændende at følge forsøget på at finde en bedre overensstemmelse mellem virkelighed og repræsentation. Men – det, der konkret udfoldes i bogen, er alligevel ikke så interessant.

Det er delvist fordi, Dahl kaster sig ud i beskrivelser af noget han ikke kender tilstrækkeligt til. Man fornemmer at beskrivelsen af projekt familie rummer personlige erfaringer, mens hans beskrivelse af parcellisternes projekt paradys overordnet set er alt for fordomsfuld og distanceret iagttagende til, at han kan få formuleret noget nyt. Vi

kommer ellers vidt omkring med beskrivelser af udviklingen af togtrafikken, vejnettet og forstæderne, måske for vidt.

Dertil kommer, at Dahls centrale påstand om, at den fraværende metabehandling blandt andet skyldes, at vi ikke har udviklet sproget til at give udtømmende beskrivelser af vores hverdagsverden, ikke virker helt overbevisende. Dahl efterlyser nye betegnelser for forskellige fænomener, som han mener, kunne skabe det praktiske grundlag for en mere realistisk kulturbeskrivelse, så dagligdagen trækkes ud af de kulturelle tågeforestillinger og den kollektive bevidsthed sikres en bedre iltforsyning. Når Dahl fx insisterer på, at en køretur, der er gennemsyret af dårlig stemning som følge af navigationsproblemer, må have et navn, før vi i fællesskab kan reflektere over den, er det svært at blive revet med. Snarere minder det en om dengang Anders Lund Madsen i næsten fuld alvor forsøgte sig med at finde nye ord, der kunne betegne brugt lokumpapir, tyggede ostemadder og afdøde døgnfluer. Madsen havde dengang talrige fantasifulde forslag til nye betegnelser, men der er langt mellem Dahls egne forslag til navne på de fænomener, han synes tørster efter betegnelser og metabehandling. Et enkelt eksempel er, at han kalder strækket mellem Århus og Vejle for Hundredekilometerbyen. Joh – sjovt nok – men trækker det kulturens konturer tydeligere op? Man kan under læsningen komme til at savne en erkendelse af, at en hel del situationer nok ikke lader sig sammenfatte i et ord, eller at metabehandling kan foregå på baggrund af lidt mere ordrige beskrivelser.

Alternativet er at hænge på og spekulere over, hvordan man kan betegne det, der får en forvænt forfatter med slangekrøller, som hader at blive oversat og overhalet, til at gå i selvsving over jyder i motorvejstrafikken. Ordet "klodshanskoma" byder sig til. For måske længes Dahl inderst inde efter trykket af verdens ryggrad mod sine ædlere dele og gyser af fryd ved tanken om at hælde sit lommemudder ud over oldermændene. For slet ikke at tale om triumfen ved at erobre prinsessen for øjne af alle de jyske medbejlere.

Heller ikke Dahls påstand om, at metabehandling eller fælles refleksion over kulturen er afhængig af en kunstnerisk beskrivelse, virker helt holdbar ved nærmere eftersyn. Mest fordi den danske kontekst i dag er væsensfor-

skellig fra dengang i 1800-tallet, hvor beskrivelsen af bondesamfundet og folkeligheden blev et kunstnerisk projekt. Den øgede sociale og geografiske mobilitet implicerer, at langt flere har førstehåndskendskab til de fænomener, der skal metabehandles, sådan at de ikke behøver en præsentation fra anden side. At ingen kunstner, som Dahl anfører, vil sige noget pænt om parcelhuskvarterer, kan strengt taget være revnende ligegyldigt for de mange, der er enige om at de bor godt i deres kvarter. Man kan endda med ret stor sikkerhed antage, at de færreste skænker denne mangel på anbefaling en tanke. Men dette er ikke ensbetydende med, at der ikke er en fælles viden om betingelserne i omegnskommunerne, som fint kan reflekteres blandt deltagere.

I en artikel i bogen *Public Sociology* (redigeret af Michael Hviid Jacobsen og udgivet af Aalborg Universitetsforlag) gør Dahl sig til talsmand for at lade den mere teoretiske sociologi ligge til fordel for en praktisk vinkel på tingene. Men svaghederne ved *Den Usynlige Verden* kunne være en indikation af, at det er på tide at Dahl tanker op ved den teoretiske tank, sådan at han bliver bedre i stand til at forfølge de hensigter han ridser op på en konsistent, systematisk og medrivende måde.

Dahl har tilsyneladende en arbejdsdscirkel mellem at skrive en ny bog og holde foredrag om den. Mange af de hurtige og morsomme iagttagelser, som han bidrager med har karakter af kvikke bemærkninger, der gør sig i et foredrag, men som ikke kan stå distancen som skriftlig udsagn, fordi de ikke underbygges eller bevises, og derfor kommer til at stå som postulater, man skal underkaste sig for at hænge på.

Endelig er bogen tidstypisk ved, at den langt hen nægter at tage økonomiske forhold eller dermed forbundne klassesammenhænge med i forklaringerne. Forklaringer henviser mere til kultur end klasse og i denne bog er især agtelse og foragt inde i varmen. Dahl synes overbevist om, at agtelse kan komme ind i ens liv på de særeste måder. Således mener han tilsyneladende i fuldt alvor, at besiddelse af en taske med et DR-logo forøgede den agtelse han som ung og håbefuld modtog fra omverdenen.

Henrik Dahl skriver veloplagt og til tider forførende godt. Men hans udsagn rejser mange spørgsmål. Han slår om sig med "man" og "vi" uden at læseren kan blive helt klar over, hvem disse ord omfatter. Måske allierer han sig med et "vi", der er den kreative klasse, og overlader et mindre statusbetonet "man" til dem, der kæmper